

ÇİN'İN COVID-19 TECRÜBESİ:

İş Dünyası Açısından Son Durum
ve Güncel Gelişmeler

22 Nisan 2020

ÇİN'İN COVID-19 TECRÜBESİ:

İş Dünyası Açısından Son Durum
ve Güncel Gelişmeler

22 Nisan 2020

Zoom Online Konferans Sistemi

Moderatör

- Sn. T. Murat Kolbaşı, DEİK Yönetim & İcra Kurulu Üyesi,
Asya Pasifik İş Konseyleri Koordinatör Başkanı

Konuşmacılar

- Sn. Nail Olpak, DEİK Yönetim Kurulu Başkanı
- Sn. Korhan Kurdoğlu, DEİK/Türkiye-Çin İş Konseyi Başkanı
- Sn. Huang Songfeng, Çin Halk Cumhuriyeti İstanbul
Başkonsolosluğu Ticaret Ataşesi
- Sn. Dr. Altay Atlı, Atlı Global Kurucu Direktörü ve Akademisyen

Kayıt Yapan Toplam
Katılımcı Sayısı: 358

TOPLANTI NOTU

DEİK Yönetim & İcra Kurulu Üyesi ve Asya Pasifik İş Konseyleri Koordinatör Başkanı T. Murat Kolbaşı'nın moderatörlüğünde, DEİK Yönetim Kurulu Başkanı Nail Olpak, Türkiye-Çin İş Konseyi Başkanı Korhan Kurdoğlu, Çin Halk Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosluğu Ticaret Ataşesi Huang Songfeng ve Atlı Global Kurucu Direktörü & Akademisyen Dr. Altay Atlı'nın katılımlarıyla "Çin'in Covid-19 Tecrübesi: İş Dünyası Açısından Son Durum ve Güncel Gelişmeler" online semineri 22 Nisan 2020 tarihinde 358 kayıtlı katılımcıyla gerçekleşti.

NAİL OLPAK DEİK Başkanı

Bu salgın Çin'de ilk ortaya çıktığında lügatımızdan "fırsat" kelimesini çıkarmamız gerektiğini söylemişim, hala da aynı fikirdeyim. Nitekim hadise tüm dünyayı sarmış vaziyette, biz bu konuyla nasıl mücadele edileceği konusunu global bazda görüyoruz.

Bu süreçte 146 İş Konseyimizin online olarak gerçekleştirdiği yürütme kurulu toplantılarına katıldım, bu toplantılara katılan Büyükelçilerimizi ve Ticaret Müşavirlerimizi dinledim. 5 hafta öncesinde sağlık anlamında endişenin hakim olduğu bir süreç vardı, sonrasında sağlık endişesi aklımızın bir köşesinde dururken işimizi konuşmaya başladık ve son dönemde sağlık konusundaki endişeyi neredeyse hiç konuşmuyoruz. Sağlık alanında yetkililere güvenerek ve söylediklerini uygulayarak ilerlerken, işimizi ve işimizdeki sorunlarımızı nasıl çözeceğimizi konuşmaya başladık. Bugün geldiğimiz noktada çok şükür ki üretimin durması, tedarik zincirlerinin kopması, talebin olmaması gibi çözümsüz konuları değil; sokağa çıkma kısıtlamasında bazı fabrikaların nasıl çalışmayı sürdürebileceği, ihracat taahhüdünün nasıl yerine getirilebileceği gibi "güzel problemleri" konuşuyoruz. 5 hafta öncesinde Türk iş dünyası içerisinde işletmeleri kapatarak salgına çözüm bulma opsiyonu ciddi olarak konuşuldu. Çözümün zamanının belirsiz olduğu bir süreçte işletmelerin kapanması sebebiyle kaotik bir durum da ortaya çıkabilirdi, bunları da yaşamadık.

Şu anda gündemimizde olan 3 konu var; birçok ülkenin Türkiye'den sağlık ekipman talebi var ancak yaşanan süreç sebebiyle bu sektörde ihracat kısıtlamaları mevcut. Bu konuda neler yapabileceğimizi konuşuyoruz. İkinci olarak 4 günlük sokağa çıkma yasağı süresinde ihracat taahhütlerini yerine getirebilmemizi ve üçüncü olarak da salgının sona ermesinin ardından ülke olarak alacağımız tedbirler konusunda nasıl hazırlanmamız gerektiğini konuşuyoruz. Covid-19 sonrasında dünyanın nasıl olacağını tam olarak bilemiyoruz, ancak bu süreçte tedarik zincirini kopartmayan, ayakta kaldığını net bir şekilde ispat edip muhataplarına o güveni verebilen ülkelerin bundan sonraki sürecin yeni kazananı olacağı yönünde bir değerlendirme yapabiliriz.

T. MURAT KOLBAŞI **Asya Pasifik İş Konseyleri** **Koordinatör Başkanı**

Çin'deki ilk vaka ile Türkiye'de ilk vakanın ortaya çıkması arasında 102 gün var. Bu süre de hastalığı kontrol edebilme açısından Çin'e bir avantaj sağlıyor.

Çin 2013 yılının eylül ayında Türkiye'nin orta koridorunda yer aldığı Kuşak ve Yol Projesi'ni açıkladı, bu kapsamda dünyadan ekonomik olarak daha fazla pay almak istiyordu. Çin son dönemde ekonomik payını arttırarak dünyanın en büyük 2. ekonomisi konumuna geldi. Tarihe baktığımızda, 1820 yılında da Çin İmparatorluğu'nun %33'lük pazar payıyla dünyada ekonomik anlamda lider olduğunu görüyoruz. 1987 yılına gelindiğinde pazar payını %1.6'ya kadar düşürerek dünya ticaretinde ciddi anlamda geriye düşüyor, sonrasında 10. sıraya ve şimdi de bugün olduğu konumuna geliyor. Diğer yandan, II. Dünya Savaşı'ndan bugüne kadar dünya ticaretinin lideri konumundaki ülke ABD. Son dönemde dünyanın en büyük iki ekonomisi olan ABD ve Çin arasındaki Ticaret Savaşları'na tanıklık ederken gündemimize tüm dünyayı saran salgın hastalık oturdu.

Çin, Hubei eyaletinin başkenti olan Wuhan'da ortaya çıkan salgının tüm ülkeye yayılmasını engelleme konusunda başarı sağladı.

Dünya Ticaret Örgütü'ne kayıtlı 160 ülke var. Bu örgüte üye iki ülke olan Türkiye ve Çin Halk Cumhuriyeti arasında bazı gıda ve sağlık ürünleri haricinde ticaret serbest durumda. Navlun fiyatlarında ve bazı konularda değişiklikler oldu, Çin'de önce beyaz yakalılarının sonrasında mavi yakalılarının işyerlerine döndükleri haberini aldık. Çin'de üreticilerin %70-75'lik kapasiteyle üretime başladıklarını görüyoruz, aynı zamanda Çin'e otomotiv, maden gibi farklı sektörlerde ihracat yapan bazı firmaların da ihracata başladıklarını görüyoruz. Çarklar yavaş yavaş dönmeye başlıyor.

Çin'in dünya ticaretine 4.5 trilyon dolarlık bir katkısı var. Çin'in dünyaya ihracatı ithalatından 400 milyar dolar daha fazla durumda. Çin yıllık 2 trilyon dolarlık ithalatı olan bir ülke, 2 yıldır da Şangay'da "İthalat Fuarı" düzenliyorlar. Her sene 3000'den

fazla firma bu fuara katılıyor, bu ilginin daha da gelişeceğini düşünüyorum. 2019 yılında gerçekleşen fuara Türkiye'den 59 firma katıldı. Bu seneki fuara Türk firmalarını bekliyoruz, bu fuarın bu yıl sanal ortamda mı yoksa reel bir ortamda mı yapılacağını hep birlikte göreceğiz.

Çin'in Kuşak ve Yol Projesi dünya nüfusunun nerdeyse yarıdan fazlasına, 4.5 milyar insana hitap eden ve 70'ten fazla ülkeyi içine alan bir proje olarak oldukça önemli, bu vizyon 2017 yılında Çin'in anayasasına girdi. Şangay'da gerçekleşen "İthalat Fuarı" da aslında bu inisiyatifin bir çıktısı.

Mart ayı sonunda Türkiye Varlık Fonu ile Çin İhracat ve Kredi Sigortası Kurumu Sinasure arasında 5 milyar dolarlık işbirliği mutabakatı imzalandı. Bu da bu süreçte finansal anlamda gerçekleşen önemli bir adım. Bu iki ülkenin gerek ticaret gerekse turizm alanında daha yakın işbirliği içinde olacağına işaret ediyor, bizler de DEİK olarak Çin İş Konseyi Başkanımız Korhan Kurdoğlu'nun başkanlığında, Asya Pasifik Bölgesi'ndeki diğer İş Konseylerimiz ile birlikte bu yaklaşıma destek olabiliriz ve gerekli adımları atabiliriz diye ümit ediyorum.

Çin'in Türkiye için önemli bir ihracat merkezi olabileceğine inanıyorum. Türkiye bugüne kadar fason üretimde çok başarılı işler yaptı, son dönemde kendi markalarını çıkarıyor. Bu destinasyonlarda kendi markalarımızla ilerleyebileceğimize ve işbirliği yapabileceğimize eminim. Türkiye, Almanya'nın doğusundan Çin'in batısına kadar olan bölgedeki en önemli üretim üssü konumuna geldi. Makina parkımızın genç ve her sektörde zengin olması bize bu cesareti veriyor. Türk iş insanları olarak bunu yönetebileceğimize inanıyorum.

Son dönemde Türkiye'ye gelen 1200 kadar Çinli şirket var. Bizler onlarla ilişkilerimizi geliştirmek istiyoruz. Türkiye'den Çin'e giden 100 civarında firma var, bu sayı da artarak devam ediyor.

KORHAN KURDOĞLU

Türkiye-Çin İş Konseyi Başkanı

Çin'de başlayan ve tüm dünyayı etkileyen bu salgın hem iş hayatımızı hem de özel hayatlarımızı büyük ölçüde etkiledi. İnsanlar hem işlerini hem de hayatlarını nasıl devam ettirecekleri konusunda haklı bir endişeye kapıldı. Bu korkuları yenmemiz gerektiğine inanıyorum. Kötü alışkanlıklarımızı bırakarak pozitif bir bakış açısıyla bu süreci atlatmak gerektiğini düşünüyorum.

Çin pazarına girişimiz 2012 senesinde gerçekleşti. 2012 yılında Çin'de ilk Burger King restoranımızı açtık ve bu sayı bugüne geldiğimizde 1300'e ulaştı. Türkiye ve Çin'deki üretim ve lojistik dahil olmak üzere 10 şirketle faaliyet gösteriyoruz, Türkiye'de de 2500 restoranımız var. Çin'deki yatırımımız şu ana kadar 250.000'i aşkın istihdam yarattı.

Gündem yoğun, dünya olarak sıkıntılı günlerden geçmekteyiz, bu süreç bizleri her şeye yeniden bakmaya sevk etti. Dünyada her zamankinden daha hızlı şekilde değişim ve gelişmeler olmakta, çok bilinmeyenlerin olduğu bir süreç yaşıyoruz. Bu süreçteki en önemli ihtiyacımız "daha fazla işbirliği". İş dünyası ve STK'lar bu süreçte ne kadar fazla işbirliği içinde olursa bu süreci o kadar rahat atlatırız.

Çin'de salgın başladığı zaman 800'e yakın restoranımız kapandı. Şu anda hemen hemen hepsi açık durumda. Her ne kadar geçen seneki satış seviyelerine gelmemiş olsa da, Çin'de önemli bir düzelleme görüyoruz. Okulların açılmasıyla beraber bu pozitif ivmenin daha da hızlanarak devam edeceğini düşünüyorum.

Çin'de insanlar hala maskeyle dolaşüyor ve kapalı yerlere girmek konusunda bir tedirginlik söz konusu. Dolayısıyla restoran içi satışlarımızda eskiye nazaran bir azalma mevcut, ancak siparişler artıyor. Bu süreçte Çin'de deneyimlemiş olduğumuz "temassız teslimat", "siparişi kapıya as", "hijyenik, güvenli paket" gibi yenilikçi hizmetleri Türkiye'de de uygulamaya çalışıyoruz.

Çin, doğusundan batısına farklı tatların söz konusu olduğu bir kıta. Bizim verdiğimiz ürünlere Çinliler çok pozitif yaklaştı, gelişme gayet iyi bir şekilde devam ediyor.

Çin'de yatırım yapmış olmaktan dolayı çok mutluyuz. Çin yabancı yatırımlara açık olan, giderek daha da açılan bir ekonomi. Bizim Çin'de yaptığımız yatırımla birlikte Türkiye'ye de katkımız oldu. Patates gibi ürünlerin Türkiye'den ihracatını da yapıyoruz. Buradaki ekosistemimiz içerisinde et, patates, ekmeç var. Bu hem Çin'e, hem Asya ülkelerine hem de Burger King çatısı altında yer alan ülkelere ihracat yapabilme imkanı doğuruyor. Bir Türk şirketi olarak Çin'e gitmek zor bir karardı. Çin rekabetçi bir ülke, rekabetçi bir iş dünyası var. Yatırımımızın başarıya dönüşmesinin Çinlilerin ve Türklerin uyuşabildiğine, kültür olarak beraber çalışmada başarılı olabileceğini gösteren bir örnek olduğunu düşünüyorum. Türk şirketlerinin kendi sektörlerinde Çin'e yakından bakmalarını ve Çin ile işbirliği konusunda iyi dersler çıkararak güzel fırsatlar yakalanabileceğini söylemek istiyorum.

Bu süreçten sonra iş dünyası pozitif anlamda değişecek, iş yapma şekillerimiz değişecek. Krizle beraber işlerimizi daha etkin bir şekilde, daha az masrafla yönetme, işbirliği ve takım çalışmasına ağırlık verme yönünde gelişmeler oldu. Bunu bir fırsat olarak değerlendirmek lazım. Uzak olarak değerlendirdiğimiz mesafeler, insanlar teknoloji sayesinde biraraya gelebiliyor ve fırsatları tanıma, yeniliklere yaklaşma imkanı doğuyor, bu yönde konunun pozitif tarafına bakmak istiyorum.

Çin'in Kuşak ve Yol Projesi'yle birlikte önümüzdeki dönemde gerek Çin'den ülkemize, gerekse Türkiye'den Çin'e önemli bir yatırım akışının başlayacağına

inanıyorum. Türkiye'nin Kuşak ve Yol Projesi kapsamında yaptığı en önemli yatırımlardan biri olan Bakü-Tiflis-Kars demiryolu projesinin ne kadar önemli olduğunu bu süreç bir kez daha ortaya koydu. İşbirlikleri, ortaklıklar ve yeni iş fırsatları açısından önümüzdeki dönemi iyi değerlendirmemiz gerekiyor. Çin ile Türkiye arasında "kazan-kazan" anlayışına göre daha dinamik bir ekonomik ilişki olacağına inanıyorum. Ticari potansiyelimizi arttırmak için bu ilişkiyi doğru yönetmemiz gerekiyor. Bu çerçevede Çin'de düzenlenen fuarlara katılım çok önemli. Ata Grubu olarak geçen sene Çin'de düzenlenen İthalat Fuarı'na katılmıştık. Koronavirüs sürecini iyi yönetirsek karşılıklı olarak herkesin kazanacağı ve bununla birlikte iki ülkenin ticaret hacminin artacağı bir döneme geçeceğimize inanıyorum.

Türkiye'de yetkin, hızlı karar alabilen ve girişimci bir iş dünyası var. Bu iş dünyası, Çin'in de kapsayıcı yaklaşımıyla yeni fırsatlara gidecektir, hem Türkiye'de hem Çin'de yeni yatırım alanları doğacaktır. Ayrıca Türkiye ve Çin'in ortaklıklarla üçüncü ülkelerde işbirliği yapabileceklerini düşünüyorum. Türkiye'nin ekonomik gücünün ve dünyadaki konumunun Çin'le beraber daha güçlenerek büyüyeceğine inanıyorum.

Çin insanı çalışkan, dürüst ve girişimci bir yapıya sahip, Çinlilerle kültürel anlamda birçok benzerliğe sahip olduğumuzu düşünüyorum. Çin'in 150 şehrinde restoran açtık, Çin'de başarılı ve doğru bir iş yaptığınız sürece başarılı olunabileceğini düşünüyorum. Biz Batılı bir şirketten daha kolay adapte olup iş yapabileceğimize kendi tecrübelerimizle şahit olduk. Kültürel olarak yakın olsak da en başta öğrenme eğrimiz oldu, ama inançla, güvenle ve saygıyla bu süreci geçirdik. 30.000 çalışmamızın 10-15 tanesi dışında hepsi Çinli, Çin iş dünyasıyla güveni oturtmak biraz zaman alıyor.

Türkiye'nin Kuşak ve Yol Projesi'nden hak ettiği payı almış olduğunu düşünmüyorum, fakat bundan sonra çok gelişme potansiyeli var. Türkiye ve Çin arasında stratejik bir öncelik olduğunu düşünüyorum. Bundan sonra da bu öncelik artarak devam edecek. Dolayısıyla bu girişimlerin karşılıklı olarak yeni yatırımlara kapı açacağını düşünüyorum.

Çin gerek nüfus gerekse coğrafi olarak bir ülke değil, bir kıta olarak değerlendirilmeli. 1.4 milyarlık bir nüfusa karşı aslında Türkiye Çin'in bir eyaleti büyüklüğünde. Eyaletlere göre alışkanlıklar ve tercihler değişebiliyor. Çin aslında belli bir şekilde homojenleşmeye doğru giden ve iç ticaretini arttıran bir ivmede ilerliyor. Bundan

sonra iç ticaretin önemi ve tüketim artacak. Sektörde işini iyi yapan, iyi üretim ve servis yapan Türk şirketleri Çin'deki fırsatları araştırırlarsa kendilerine yeni iş alanları bulacaklarına eminim.

Turizm en büyük etkiyi alan sektörlerden biri ve toparlanma olarak da belki de en son toparlanacak sektörlerden biri olacak. Petrol kriziyle de beraber havayolları da etkileneceği için turizm sektöründe toparlanmanın göreceli olarak daha yavaş olacağını düşünüyorum. Ama sonuçta her sektör yavaş yavaş normal rutinlerine geri dönecek.

Dijitalleşmenin önemini bir kez daha gördük ve bu süreç bunu birçok şirkette daha da hızlandırdı. Bu sürecin Türk şirketleri olarak dijitalleşmede daha hızlı bir şekilde yol almak için bir fırsat olduğunu düşünüyorum. 2012 yılında Çin pazarına girdiğimizde dijital ödeme yoktu ama bugün tüm ödemelerimiz dijital ödeme üzerinden gerçekleşiyor. Bu ekonomiye çok önemli bir altyapı ve verimlilik kazandırıyor. Türkiye olarak bu sürecin ardından alacağımız pozitif kararlar ve ekonomik aksiyonlar neticesinde, Çin'in Batıdan örnek alıp kendi içerisinde özümseyerek daha üst seviyede bir potansiyelle oluşturduğu teknolojik altyapıya benzer bir şekilde Türk dijital sistemi ve platformunun geliştirilmesini ümit ediyorum. Bu konunun şirketlerimizin dünya çapında rekabetçi olabilmesi için çok önemli bir öncelik olduğunu düşünüyorum. Dijital ödeme sistemleri, dijital hisse senetleri ve dijital paraların Çin halkında olduğu gibi Türk halkı tarafından da çok hızlı kabul göreceğini düşünüyorum. Biz de Çin'de tecrübe ettiğimiz yenilikleri, iş yapma şekillerini ülkemize nasıl daha etkin bir şekilde getirebileceğimizi düşünüyoruz. Bu süreç bizim bu düşüncemizi daha da yoğunlaştırmış durumda, bu konuda hızlı adımlarla ilerleme sürecine girmiş bulunuyoruz. Bunu bütün şirketler ve Türk ekonomisi olarak yaparsak bize politik olarak da geri dönüşü olacağına inanıyorum.

HUANG SONGFENG

Çin Halk Cumhuriyeti İstanbul Başkonsoloslugu Ticaret Ataşesi

Salgın ortaya çıkmalı 4 ay oldu, 4 ay bu virüse karşı bir ilaç geliştirilmesi veya aşı bulunması için çok kısa bir zaman. Çin'de aşı konusunda 3 ayrı çalışma sürdürülüyor; biri insan, diğer ikisi hayvan üzerinde yapılan çalışmalar mevcut. Uzmanlar tarafından da belirtildiği üzere aşı, etkilerinin izlenmesi gerekliliği nedeniyle uzun bir süreç. O nedenle çok kısa sürede insanlar üzerinde uygulanabilecek bir hale gelmeyeceği belirtiliyor. Aşı ve ilacın olmadığı bir durumda böyle bir sürecin nasıl yürütülmesi gerektiği konusunda Çin ve Türkiye iyi örnek konumundalar; Çin'de ülke genelinde vaka sayısı 2000'in altında ancak yine de Çin'e yurtdışından gelen kişiler tarafından salgının yayılma riski yok diyemeyiz.

Çin'de önlemler açısından hala çok titiz davranıyoruz, ancak farklı olarak 2-3 ay öncesine göre insanlar büyük şehirlerde rahatlıkla dışarı çıkabiliyor. Maske takmak hala tavsiye edilen bir uygulama, Çin en başından beri maske kullanımını uyguladı ve dünyaya bunun gerekli olduğunu söyledi. Türkiye de bu tavsiyeleri yakından izleyip uygulayan ve başarılı olan ülkelerden biri oldu.

Çin'in Kuşak ve Yol Projesi'ne bakışı, ayırdığı bütçe ve vizyonuna yönelik salgın sonrasında değişen bir şey olmayacak, hatta daha olumlu gelişmeler olacak.

Bu süreçte dünyaya baktığımız zaman kimin dost olduğu çok net bir şekilde ortaya çıkıyor. O yüzden bize değer veren dostlarımıza çok daha fazla değer vereceğiz. Daha fazla dayanışma içinde olacağız, bu bizim virüse karşı insanoğlu adına öğrendiğimiz en önemli tecrübe. Dünya gördüğümüz kadar gelişmiş ve güçlü değil. Bir virüsün insanoğlunun hayatına ne kadar zarar verdiğini ve değişikliğe neden olduğunu hep birlikte gördük. Dünyanın farklı ülkeleri bir aile gibi oldu, bugün dayanışma içinde olmamız gelecek dönemdeki ilişkilerimize katkı sağlayacaktır. Türkiye'ye bu süreçteki dayanışması için özellikle teşekkür ediyoruz, Türkiye ve Çin bu süreçte karşılıklı olarak elinden gelen desteği sağladı. Çin sadece Türkiye'ye değil, 100'den fazla ülkeye üretim yaparak destek veriyor.

Çin ekonomisinde 2020 yılının ilk çeyreğinde görülen daralma salgından etkilenen tüm ülkelerde gerçekleşecek. Çin ekonomisinde gerçekleşen %6 oranındaki düşüş ekonomik hayatın tamamen durduğu Wuhan'da %20 civarında gerçekleşti, çünkü şehir kapandı ve insanlar işlerine gidemedi. Mart ayındaki rakamlar ilk 2 aya göre daha iyi. 2020 yılının kalan 9 ayında kaybettiğimiz mesafeyi kazanmak için daha hızlı koşmamız gerekli. Çin ekonomisi olarak en karanlık dönemden geçtik, artık yavaş yavaş yükselmeye başlıyoruz. İkinci çeyreğin ilk çeyrekten çok daha iyi olacağına eminiz. Çin olarak ikinci çeyrekte ne kadar hızlı koşacağımız Çin'in ne kadar hazırlıklı olduğuyla değil, dünyanın ne kadar iyileşmiş olduğuyla bağlantılı. Çin şu anda para kazanmaktan ziyade dünyaya destek olmak hedefiyle hareket ediyor. IMF'nin tahminine göre Çin ekonomisi bu sene %1.2 büyüyecek, önümüzdeki sene %9.2 büyüyecek. Çin'in büyüme rakamı çoğu zaman IMF tahminlerinin üzerinde gerçekleşiyor. Bu senenin büyüme rakamlarını sadece Çin'deki değil dünyadaki gelişmeler sonucunda göreceğiz.

Çin'de gıda sektöründe bir problem yok, o konuda bir endişemiz bulunmuyor. Salgın bazı sektörlerde olumsuz etki yaratırken bazı sektörlerde itici güç oldu.

Kasım ayında Şangay'da gerçekleşmesi planlanan İthalat Fuarı için normal şekilde çalışmaya devam ediyoruz. Türkiye'de İKMİB organizasyonu ile gerçekleşen fuar katılımı için sürdürülen çalışmalar neticesinde bu sene fuarın gerçekleşmemesi halinde yapılan tüm yatırımlar bir sonraki seneye aktarılacak veya iade edilecek, bunun garantisini veriyoruz.

Bazı konularda Türkiye Çin'den daha başarılı şekilde hareket etti. Ben süreci hayranlıkla takip ediyorum. Virüs daha yayılmadan önlem alan devletlerin başarılı olduğunu görüyoruz. Türk Hükümeti de Çin gibi etkili davrandı. Hükümet önlem alırken halk tarafından da destek ve anlayış olmalı, bu konuda Çin ve Türkiye arasında benzerlikler olduğunu gördüm, iki ülke vatandaşları uyumlu şekilde alınan tedbirlere destek verdi ve böylece sorunun en kısa sürede çözülmesine yardımcı oldu. Salgınla mücadelede Türkiye'de de Çin'de olduğu gibi kısa sürede hastaneler yapıldı. Türkiye'de sağlık ekipmanı konusunda sıkıntı yok, bu da birçok ülkenin kendi başına yeterli olmadığı bir konu. Ayrıca bugüne kadar tek bir ülke halkına ücretsiz olarak maske dağıttı, o da Türkiye. Ücretsiz maske dağıtımını Çin'in bile yapmadığı birşeydi.

Çin'de farklı olarak bu süreçte Batı tıbbi ile Çin'in geleneksel tıbbi birleştirilerek tedavi yöntemi kullanıldı. Bu süreçte on binlerce hasta üzerinde Çin tıbbının faydası olduğunu gördük. Virüsle mücadelede Dünya Sağlık Örgütü'nün önderliğinde tüm ülkelerin ortak hedef koyarak işbirliği yapması çok önemli. Ancak bu süreçte bazı olumsuzluklar da gördük. Bu bir savaş, bu savaşta sağlıklı bir ekonomi temeli olmalı. Bu konuda hem Çin hem Türkiye iyi bir başarı gösteriyor. Salgından sonra daha zor bir ekonomik sürece gireceğiz, iş insanları ve STK'ların katkısıyla bu karanlık dönemden çıkıp aydınlık günlere döneceğiz.

Türkiye ile Çin arasındaki SWAP Anlaşması iki ülke arasında büyük müteahhitlik projeleri ve ticarete işbirliğine finansal olarak temel sağlayacaktır. Ülkelerimiz arasında işbirlikleri ve kazan-kazan stratejisi açısından finansal işbirliği büyük önem taşıyor, yapacağımız işlerin temelini oluşturuyor. Limit tutarını hep beraber göreceğiz, ama işbirliğinin yönünün değişmeyeceğini ve daha da iyi olacağını söyleyebilirim.

DR. ALTAY ATLI
Atlı Global Kurucu Direktörü
& Akademisyen

Bu süreçte en önemlisi çocuklarımız ve onların geleceğiyle ilgili olan sorular. Çin'de ilköğretim açısından mart ayından itibaren birçok yerde eğitime başlandı, öğrenciler okullarına gidiyor. Üniversitelerde durum biraz daha farklı, kampüs yaşantısının kamu sağlığına etkisi açısından uzaktan eğitim etkili bir şekilde devam ediyor. Bizler bu süreçte uzaktan eğitim veya sanal toplantı gibi uygulamaları yeni yeni öğrenmeye başladık, Çin'de bu teknolojiler gündelik hayatın her noktasında var ve çok etkin bir şekilde kullanılıyor. Dolayısıyla uzaktan eğitim de Çin'de çok etkili bir şekilde başladı ve devam ediyor. Üniversitelerde normal eğitim sürecinin, belli kısıtlamalarla birlikte, Mayıs ayı başında başlaması öngörülüyor.

Küresel anlamda baktığımız zaman Çin hem dünyaya öğrenci gönderen hem de dünyadan öğrenci çeken bir ülke. Küresel üniversite sektörü olarak baktığımızda salgın sonrası dünyada bazı değişiklikler olacağını düşünüyorum. ABD, Kanada, İngiltere ve Avustralya başta olmak üzere üniversite sistemleri daha fazla uluslararası öğrenci çekmeye ve buradan sağlanacak gelirler üzerinden bir iş modeline bağlı olmaya başladı. Bu önemli bir konu, çünkü gelir modeli sayesinde eğitim ve araştırma hizmetleri de karşılanabiliyor. Mevcut durumda, uluslararası öğrenciye bağımlı olmanın aynı zamanda kırılabilirlik yarattığı da ortaya çıkmaya başladı ve birçok Batı ülkesinde üniversitelerin zor durumda olduğunu görüyoruz.

Yaşanan bu süreç geleceğini şekillendirmeye gayret eden öğrencileri de büyük oranda etkiledi ve bu yaşananlar öğrencilerin eğitim alanındaki tercihlerini de belirleyecek. Belirsizliklerle dolu bu süreç, öğrencileri geleceği konusunda daha temkinli olmaya itecek ve daha çok bireysel rekabet avantajını geliştirmeye yönelik tercihler yapmaya yönlendirecek. Çin'in de bu noktada öğrenciler açısından ön planda olacağını düşünüyorum. Çince öğrenmek önemli olacak, Çin'de okuyacak birçok öğrencinin mühendislik, teknoloji gibi

alanlara yöneleceğini düşünüyorum. Çin'de okullar şu anda yaz okulu, master başvurularını alıyorlar ve avantajlı burs koşulları sunuyorlar. Kısa bir süre bir duraksama olacaktır, ancak orta vadede Çin eğitim alanında da eski cazibesine kavuşacaktır.

Kuşak ve Yol Projesi'nin 2013 yılında Çin Devlet Başkanı Xi Jinping tarafından açıklanmasından bu yana önemli mesafe kat edildi. Ülkemiz de dahil birçok ülkede somut projeleri görüyoruz. Buna paralel olarak projeye yönelik olumsuz eleştiriler de gelmeye başladı. Çin'in bu projeye birçok ülkeyi borç tuzağına düşürdüğü de söylendi. Bu proje ve beraberindeki eleştiriler de devam edecek. Çok sıra dışı bir dönemden geçiyoruz ancak önümüzdeki dönemde birçok ülkede Çin'in Kuşak ve Yol Projesi kapsamında finanse ettiği ve hayata geçirdiği projelerin devam ettiğini göreceğiz.

Projenin geleceği büyük ölçüde Çin ekonomisinin geleceği ve sağlıklı gidişatıyla bağlantılı bir durum. Çin'de Ocak ayından itibaren fabrikaların durmasıyla birlikte üretim ve ekonomik hayat büyük ölçüde kesintiye uğradı. Geçtiğimiz günlerde açıklanan verilere göre Çin'in GSYH'sinin yılın ilk çeyreğinde %6.8 oranında küçüldüğü ifade edildi, bu da beklenen bir durum. Bu verinin açıklandığı aynı gün aylık olarak sanayi üretimi, perakende satışlar ve yatırımlara yönelik rakamlar

da açıklandı. Bu rakamlarda olumsuz bir gidişat olsa bile şubat ayındaki derin olumsuzluğun mart ayında toparlanmaya başlamış olduğunu görüyoruz. En çarpıcı veri olarak sanayi üretiminde; şubat ayında geçtiğimiz yılın aynı ayına göre %13 küçülme var, mart ayında ise geçen yılın aynı ayına göre %1 küçülme görülüyor. Bu da demek oluyor ki fabrikalar neredeyse geçen yılın aynı ayına göre aynı durum ve üretim kapasitesine ulaşmışlar.

Burada önemli olan iki konu var. Öncelikle bu virüsü bilmiyoruz, ikinci dalga olur mu ve olursa gerek sağlık açısından gerekse ekonomik açıdan etkileri nasıl olacağını bilmiyoruz. Belirsizlik söz konusu. İkinci olarak da işin arz tarafında Çin'de toparlanma var ama talep tarafının ne zaman toparlanacağını bilmiyoruz. Çin'de üretim başladı ama başta Batı ülkeleri olmak üzere Çin'in başlıca ihracat pazarlarında durum daha da kötüleşirse bu durum Çin ekonomisini olumsuz yönde etkileyecektir. Şu anda gerek Çin'de gerekse dünyada alınan önlemler kısa vadede ekonomik hayatın devam etmesine yönelik, dünya ülkelerinde bu süreçte verilen destek ve teşvik paketlerinin toplamının 8 trilyon dolara ulaştığından bahsediliyor. Bu destekler kısa vadede çarkların dönmesini sağlamak için, asıl konu bundan sonrası için yeni bir küresel ekonomi inşa etmek.

Ticaret Savaşları'nın, cezalandırıcı yaptırımların ne kadar zarar verdiğini, kimseye bir şey kazandırmadığını gördük. Yeni bir küresel ekonomi inşasında BM, IMF, Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Bankası gibi küresel yönetim kurumlarının yeni dünyaya adaptasyonu, reform konusundaki duruşları ve bunda Çin'in oynayacağı rol gerek Çin'in gerekse Kuşak ve Yol Projesi'nin konumunu belirleyecek.

Süreç bize bazı şeyleri çok net gösterdi. Virüsle mücadelede kurumsal kapasitenin çok önemli olduğunu gördük. Çin'de otoriter bir yönetim olması nedeniyle virüsle mücadelede başarı kazanıldığı, İtalya ve İspanya gibi liberal sistemlerde başarı sağlanamadığı gibi söylemler oldu. Halbuki farklı yönetim şekillerinde farklı performanslar olduğunu görüyoruz, burada önemli olanın devletin kapasitesi olduğunu gördük. Kapasitenin yanı sıra herşey bir anda değişebildiği için adaptasyon konusunun da önemli olduğunu görüyoruz.

Virüs konfor alanı gibi bir kavram olmadığını gösterdi. O nedenle sürekli olarak değişime, kapasite geliştirmeye, yeniliğe ve katma değere yatırım yapmak gerekiyor. Bu sadece şirketler değil, bireyler ve devletler için de geçerli, bence virüsün bize verdiği en önemli ders bu oldu.

Son dönemde içine kapanan ve işbirliğinden ziyade izolasyona önem veren bir Amerikan yönetimiyle karşı karşıyayız. Bu süreç bizlere uluslararası işbirliğinin önemini gösterdi. Zira bu konu ülkelerin tek başına çözebilecekleri bir konu değil. Yeni ve daha verimli bir küresel ekonominin inşası tek bir ülkenin başarabileceği bir husus değil, tek yolun uluslararası işbirliğinin yüksek katma değerli olarak güçlendirilmesi olduğunu düşünüyorum.

Şirketlere önerim konfor alanları varsa terk etmeleri, yarın bugünden farklı olarak ne yapabilirim diye düşünmeleri, yeni bir hikayeyi nasıl yazabilirim şeklinde bir vizyona sahip olmaları, gerek kurumsal gerekse çalışanlarının kapasitesini arttırmanın yollarını aramaları ve işbirliklerinden değer yaratmaları olabilir.

Şirketlerin bu sürecin ardından coğrafi yapılanmaları da yeniden düşüneceklerine inanıyorum, bence çeşitlendirme önem kazanacak. Hem tedarik zinciri, hem müşteriler hem de hizmetler açısından tek bir yere bağımlı kalmamak önemli hale gelecek. Bugün aynı zamanda 50 yıldır kutlanan Dünya Günü. Bugün yaşadığımız süreç ilerde hiç istemememize rağmen çevre ve küresel ısınmayla ilgili konular nedeniyle karşımıza gelebilecek. Yeni bir küresel ekonomi ve sisteme ihtiyacımız var, bu da öncelikle insanı ve doğayı ön planda tutan bir sistem olmalı.

